

N:o 149.

Af herr **J. Andersson** i Lysvik, om *skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utsträckt rätt för sterbhusdelegare att erhålla gemensam expedition i lagfartsärenden.*

Vid sistförlutna års Riksdag afgafs af undertecknad motion, n:o 56, om utsträckt rätt för sterbhusdelegare att erhålla gemensam expedition i lagfartsärenden. Förslaget, af Andra Kammarens tillfälliga utskott tillstyrkt, bifölls af kammaren enhälligt och utan diskussion, men kunde ej vinna Första Kammarens bifall eller dess utskotts tillstyrkande. Emellertid är ärendet af den vigt, i synnerhet för dem, som deraf närmast beröras, att det synes mig förtjent af framläggande till förnyad pröfning.

Det enda uttalande, som förekommer för och emot berörda förslag, återfinnes i utskottsbetänkandena, Andra Kammarens n:o 8 och Första Kammararens n:o 6. Som nämnda utskott kommit till motsatta beslut, äro de anförda skälen, åtföljda af upplysande utredningar, i öfverensstämmelse dermed.

Vid 1887 års riksdag beslutades i anledning af då väckt motion skrifvelse (n:o 46) derom, »att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder i syfte, att sterbhusdelegare, de der gemensamt afhändt sig dem genom giftorätt eller arf tillfallen fastighet och hvilkas laga åtkomst dertill måste, innan lagfart må nye egaren beviljas, vara genom lagfart bekräftad, måtte kunna å fastigheten undfå lagfart, utan att särskildt protokollsutdrag och särskildt lagfartsbevis skulle behöfva af hvarje sterbhusdelegare för hans andel lösas.»

Detta beslut motiveras dermed, att »fall kunna inträffa, då de kostnader, hvilka åtfölja lagfarten, förefalla *oskäligt betungande*, i synnerhet om värdet af fastigheten är obetydligt. Ett sådant fall är det, då fast

egendom i boet efter en afliden person tillfallit flere sterbhusdelegare, hvilka då enligt *på många orter vedertagen praxis* nödgas att en hvar för sin lott i fastigheten lösa särskildt protokollsutdrag och särskildt lagfartsbevis. Det kan härvid, om fastighetens värde är ringa och sterbhusdelegarne äro många, hända, att *kostnaderna för lagfarten föga understiga eller till och med öfverstiga värdet af fastigheten*. Detta *missförhållande framträder i synnerhet*, då sterbhusdelegarne gemensamt försälja fastigheten, i hvilket fall ingen vigt ligger derpå, att en hvar af dem erhåller särskildt bevis om lagfarten».

Detta är Riksdagens eget uttalande. Således träffar Första Kammarens tillfälliga utskotts bemötande af ett och annat citat derur icke motionären, såsom utskottet uppgifver, utan Riksdagens anförda skrifvelse. Och då tager sig något egendomligt ut utskottets omdöme, att det anförda ej synes förtjena afseende.

Om ock i följd af berörda riksdagsskrifvelse äfvensom af 1891 års Riksdags beslut om stämpelfrihet för lagfartsprotokoll i vissa fall genom kongl. kungörelserna den 16 december 1887 och 16 oktober 1891 lättnader i lagfartskostnaderna blifvit för sterbhusdelegare beredda, så qvarstå dock ännu flere af de för dessa lättnader anförda skäl, som ega giltighet för ytterligare lindringar i något större utsträckning, såsom: att kostnaderna i vissa fall äro oskäligt betungande, nemligen då värdet af den mellan flere arfvingar skiftade fastigheten är ringa; att särskildt uti de landsdelar, der jorden är i hög grad styckad, berörda kostnader drabba ganska hårdt; att arfvingar af mindre jordlotter ofta afskräckas från att inom lagstadgad tid lagfara sina fång. Hvertill kommer, att med nuvarande praxis sterbhusdelegare, om de vilja behålla sin ärfda fastighet, äro försatta i en sämre ställning, än om fastigheten försäljes. Ett sådant förhållande som att fastighetens värde ej motsvarar lagfartskostnaden betecknas ock i 1887 års riksdagsskrifvelse som ett *missförhållande*, ehuru *framträdande i synnerhet* då sterbhusdelegarne försälja fastigheten. Men ett erkänt missförhållande tarfvar rättelse, hvilken så mycket lättare bör kunna ske, då någon rättsgrund eller lagbestämmelse ej utgör hinder härför, utan nämnda förhållande uppstått, enligt åberopade riksdagsskrifvelse, genom »*på många orter vedertagen praxis*».

Utskottets i öfrigt belysande utredning förbigår alldeles den grund, hvarpå i allmänhet öfligt expeditionssätt i förevarande fall hvilar, nemligen »*på många orter vedertagen praxis*». Det är hufvudsakligen af detta skäl, enligt hvilket den ena underdomstolen kan förfara annorlunda än den andra

— hvarpå exempel skall anföras —, som jag fortfarande vågar anse, att så väl för likformighetens skull som för beredande af minskade besvär och kostnader för lagfartssökande af ifrågavarande slag den föreslagna ändringen kan och bör genomföras. Egendomligt och en betänklig brist skulle och vara, om »reda och ordning i eganderättsförhållandena» äfvensom »expeditionshafvandes författningsenliga inkomster» ej skulle vara på ett betryggande sätt ordnade genom lag, utan genom domstols praxis.

Kostnaden för ifrågavarande lagfart angifves af utskottet endast för det fall, att lagfartsansökningen beviljas. Och dock bör hänsyn tagas jemväl till de fall, som icke äro få, då sökt lagfart förklaras hvilande eller afslås, då protokoll måste lösas två om ej flere gånger.

Utskottet förmenar, att om någon gång inträffat, att kostnaden för lagfarten föga understigit värdet af fastigheten, detta torde hafva varit ett helt och hållet enastående fall. Till belysning häraf bifogas en tabell (bil. 1), uppgjord efter förteckning öfver meddelade lagfarter i Vermlands län år 1891, intagen i länets allmänna kungörelser, som skola föreläggas vederbörande utskott. Enligt nämnda förteckning uppgår antalet under uppgifna års vår- och hösteting meddelade lagfarter af ifrågavarande slag: å skattetal understigande ett skattöre ($\frac{1}{960}$ mantal) till 278 och å 1 intill 5 öre 649. Ett så stort antal lagfarter inom ett enda län under ett år å så ringa arfslotter kan väl ej med skäl anses som enastående fall.

Hvad som vid genomgående af omnämnda förteckning öfver meddelade lagfarter väckt uppmärksamhet är det olika förfaringssätt i afseende på ifrågavarande expedition, som eger rum inom de skilda domsagorna af Vermlands län. *Uteslutande* gemensam lagfart (både protokoll och lagfartsbevis) för sterbhus (såväl giftorätt som arfsandelar) har år 1891 meddelats inom Nordmarks domsaga och *nästan* uteslutande uti Östersysslets, hvaremot inom de domsagor, der egendomsstyckningen är störst, nemligen Södersysslets, Mellansysslets, Jösse, Fryksdals och Elfdals domsagor, lagfart i allmänhet är meddelad för en hvar sterbhusdelegare. Under nämnda år hafva dock inom somliga af de senare domsagorna förekommit ej få undantag, då gemensam expedition egt rum, hvilket förhållande torde utgöra ett bevis för, att dylikt expeditionssätt utan olägenhet kan införas.

En vigtig upplysning meddelas af utskottet å sid. 7 af dess utlåtande, nemligen att »arftagare icke kunna föreläggas att skifta en fastighet, som de vilja bibehålla oskiftad», äfvenså å sid. 2: »skyldigheten att lagfara inträder dock först, der skifte egt rum, derest sådant erfordras». Men att sådant föreläggande icke dess mindre egt rum, visas af i original bifogade

förständigande och bevis om antalet af inom Lysviks kommun utfärdade dylika år 1890. Och hafva dessa förelägganden meddelats, oaktadt arfskifte icke varit mellan sterbhusdelegarne upprättadt.

Uppmärksamgjord på en brist i min förra motion, att sådana fall, då lagfartsansökan afslås eller ärendet uppskjutes, ej äro i förslaget inbegripna, får jag i föreliggande förslag rätta det anmärkta förhållandet. Då förfaringsättet i afseende på meddelande af protokollsutdrag är detsamma, då lagfartsansökan afslås, som då ärendet uppskjutes eller förklaras hvilande, bör förslaget omfatta äfven de förra fallen.

Enär för undantagslagstiftning visats en viss obenägenhet, hafva förut väckta förslag afsett endast protokollsutdrag, gällande äfven behållna sterbhus, ehuru egentliga syftet varit att bereda mindre bemedlade sterbhusdelegare minskade lagfartskostnader. Men skulle förslaget vara lättare antagligt, om detsamma anslöte sig till det beslut, som fattades vid 1891 års riksdag angående nedsättning af stämpelafgiften för mindre arfslotter, hvilket beslut motiveras dermed, att »särskildt uti de delar af landet, der jorden är mycket styckad, drabbar berörde skatt ganska hårdt», »att arfvingar af mindre jordlotter ofta afskräckas från att inom i lag stadgad tid lagfara sina fång» — motiv, som äro tillämpliga äfven på förevarande ärende — så vill jag föreslå som alternativ: 1:o) senaste förslag i ämnet, utsträckt äfven till de fall, då lagfartsansökan afslås eller ärendet uppskjutes, 2:o) förslag, omfattande både protokoll och lagfartsbevis, då den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till ett värde af 1,000 kronor.

Hänvisande i öfrigt till min vid förra årets riksdag väckta motion, får jag med stöd af det anförda vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville uti skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes vidtaga sådan åtgärd, att den i kongl. förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen, 11 §, sådan denna § lyder enligt kongl. kungörelsen den 16 december 1887, medgifna rättighet att erhålla gemensam expedition måtte, i hvad angår protokollsutdrag, utsträckas jemväl till de fall, då af sterbhusdelegare eller testamentstagare sökt lagfart afslås, uppskjutes till viss dag, förklaras hvilande eller af rätten beviljas utan att å samma rättegångsdag lagfart jemväl sökes å senare fång;

eller alternativt:

enahanda rättighet att erhålla gemensam expedition, både protokollsutdrag och lagfartsbevis, medgifven för ofvanberörda fall, men endast då den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till ett värde af 1,000 kronor.

Stockholm den 20 februari 1894.

J. Andersson,
från Vermlands län.

Bil. 1.

Tabell, utvisande antalet meddelade lagfarter för sterbhus med flere delegare å landsbygden inom Vermlands län år 1891.

	Antalet lagfarter för en hvar sterbhusdelegare å					Antalet gemensamma lagfarter i oförsäld fastighet
	1 penning intill 1 öre	2 1 öre 5 öre	3 5 öre 10 öre	4 10 öre 25 öre	5 mer än 25 öre	
Östersysslets domsaga ...	—	2	—	—	3	15
Mellansysslets » ...	74	131	82	146	105	9
Fryksdals » ...	138	380	185	129	26	83
Södersysslets » ...	4	12	24	27	42	13
Nordmarks » ...	—	—	—	—	—	57
Jösse » ...	27	97	63	35	24	6
Elfdals o. Nyeds » ...	35	27	21	27	7	3
	278	649	375	364	207	186

- Anm.* 1. Enligt inom Vermland förekommande beräkningsgrund för skattetal utgör 1 skattöre = 24 penningar eller $\frac{1}{960}$ mantal. En penning är alltså $\frac{1}{23040}$ mantal.
2. Värdet af ett skattöre är mycket vexlande, beroende på areal, beskaffenhet, skogstillgång och läge m. m. Taxeringsvärdet derå torde i allmänhet variera mellan 50 och 200 kronor. En pennings värde kan således utgöra 2—8 kronor.
3. Antalet samma år behandlade lagfartsansökningar, som afslagits, uppskjutits eller förklarats hvilande, har ej kunnat utrönas, enär uppgifter derom ej varit tillgängliga.
4. För Nordmarks härads hösteting 1891 har uppgift ej varit tillgänglig, hvadan uppgifna antalet gäller endast vårtinget samma år. Vid 1890 års hösteting meddelades enligt tillgänglig uppgift inom nämnda härad 21 gemensamma lagfarter af ifrågavarande kategori.

Bil. 2.

Uppgift angående lagfart af i arf tillfallen fast egendom i hela riket år 1891 enligt chefens för justitiedepartementets berättelse samma år.

	Antal beviljade lagfarter.
Stockholms stad	89.
Stockholms län	255.
Upsala »	308.
Södermanlands »	350.
Östergötlands »	1,080.
Jönköpings »	767.
Kronobergs »	884.
Kalmar »	1,328.
Gotlands »	240.
Transport	5,301.

	Transport	5,301.
Blekinge län		463.
Kristianstads »		1,058.
Malmöhus »		1,147.
Hallands »		596.
Göteborgs och Bohus län		1,615.
Elfsborgs län		1,506.
Skaraborgs »		939.
Vermlands »		3,252.
Örebro »		363.
Vestmanlands »		404.
Kopparbergs »		1,035.
Gefleborgs »		438.
Vesternorrlands »		611.
Jemtlands »		255.
Vesterbottens »		662.
Norrbottnens »		251.
	Summa	19,916.
Deraf å landsbygden		18,603.
i städerna		1,313.

Bil. 3.

*Utdrag af domboken hällen vid lagtima höstet
tinget med Fryksdals nedre tingslag å tingsstället i
Amberg den 3 september 1890.*

§ 439. Uppå derom af allmänna åklagaren t. f. länsmanen Johan Dalgren gjord framställning förelade häradsrätten sterbhusdelegarne efter affidna hustrun Katarina Nilsson i Gallsund, hvilka underlåtit att inom i lag stadgad tid söka lagfart å den fasta egendom, som genom arf till-

fallit dem efter aflidna Katarina Nilsson, att vid vite af 50 kronor senast å häradsrättens allmänna tingssammanträde den 7 september 1891 fullgöra detta åliggande eller ock visa, att laga hinder därför mött. Som ofvan.

På häradsrättens vägnar:

G. Rudebeck.

Bil. 4.

Enligt härstädes fördt diarium hafva under år 1890 sjutton stycken från Fryksdals nedre tingslags häradsrätt utgångna förelägganden att inom viss tid söka lagfart å fast egendom blifvit tillställda sterbhus inom Lysviks sockens vestra del; det varder härigenom på begäran betygadt. Sunne i Fryksdals vestra distrikts lämsmanskontor den 16 december 1893.

P. A. Persson.

Bil. 5.

Att från herr domhufvanden i Fryksdals härads nedre tingslag med begäran om fortställning deraf hit under hösten 1890 inkommit tillhoppa 176 utdrag af nämnda tingslags häradsrätts dombok vid lagtima höstetinget samma år, angående föreläggande för uppgifna sterbhusdelegare att inom föreskrifven tid vid vite hos häradsrätten söka lagfart å dem i arf efter aflidna anhöriga tillfallna fastighetslotter, samt att 73 af dessa förelägganden afsågo personer inom Lysviks socken, det varder enligt härstädes fördt diarium härmed på begäran till bevis meddeladt. Fryksdals östra distrikts lämsmanskontor den 31 januari 1894.

Johan Dalgren.